

## تحلیل محتوای اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری مرکز یزد ایرنا در سال ۱۳۹۴

دکتر مجتبی شاهنوشی<sup>۱</sup>، مسعود بویی آبادی<sup>۲</sup>

<sup>۱</sup> استادیار و عضو هیئت علمی گروه مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان خوراسگان  
<sup>۲</sup> دانشجوی دکتری تخصصی علوم ارتباطات دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان - واحد خوراسگان

## چکیده

این پژوهش حاضر در صدد بررسی تحلیل محتوای اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری مرکز یزد ایرنا در سال ۱۳۹۴ بود. روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش کیفی و از نوع تحلیل محتواست. جامعه آماری تحقیق، کلیه خبرهای بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا واحد یزد می باشد که تعداد کل آن ۱۰۵ خبر بود با توجه به این که تعداد اخبار محدود بود نمونه گیری از این جامعه آماری به عمل نیامده و تمام اخبار سرشماری شدند. داده ها با استفاده از نرم افزار آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته های تحقیق حاکی از آن بود که، موضوع خبری بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا غالباً مربوط به بیماری های غیرواگیردار بوده است. غالب عکس های آرشیوی؛ نوع خبر اکثراً پوششی بوده است. ارزش خبری غالب خبرهای بهداشت و درمان ایرنا تازگی؛ عنصر خبری غالباً چه و که و اکثریت سبک خبری اخبار هرم وارونه بوده است.

واژه های کلیدی: تحلیل محتوا، اخبار، بهداشت و درمان، خبرگزاری ایرنا، واحد یزد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
 پرتال جامع علوم انسانی

## بیان مساله

در عصر کنونی به دلیل پیچیدگی اجتماعی و اهمیت یافتن نقش رسانه‌های جمعی در ایجاد روابط افقی و عمودی در جوامع، کاربرد این وسایل در زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی، ورزشی، سیاسی و... بیش‌ازپیش مشهود است. کارکرد رسانه‌ها در تصمیم‌گیری‌های روزمره زندگی برای مردم هم سودمند و هم زیان‌آور زیرا «رسانه‌های گروهی همچون تیغ دو دم هستند که می‌توانند پیوستگی و همگنی پدید آورند، قادر به وسعت بخشیدن و ژرف‌تر ساختن شکاف‌های اجتماعی هستند و هم می‌توانند بشارت دهنده توسعه باشند و هم بذر ایدئولوژی خاصی را در فضای جامعه بپراکنند. انسان‌ها امروزه در معرض نهادهای رسانه‌ای متولد می‌شوند؛ می‌اندیشند؛ دنیا را از این رهگذر می‌شناسند و رفتارهای خود را براساس الگوهای برگرفته رسانه‌های رایج عصر حاضر یعنی کتاب، مجله، فیلم، ماهواره، اینترنت و امثال آن‌ها سامان می‌دهند. البته نقش امروز رسانه‌ها نقشی فراتر از اطلاع‌رسانی صرف است (نورستت، ۲۰۰۵؛ به نقل حق‌شناس، ۱۳۹۲). خبرگزاری ایرنا نیز به‌عنوان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران این از قاعده مستثنا نیست. مطالب درج شده در این خبرگزاری نیز بر رفتار و افکار اعضای جامعه و مخاطبان خود اثر می‌گذارد. موضوعات خبری اخبار ایرنا مانند هر رسانه خبری و مطبوعات دیگر، شامل تمام اخباری است که در جامعه جاری است و رخ می‌دهد. یکی از این موضوعات، موضوع بهداشت و درمان است.

«بهداشت» علم و روش پیشگیری از بیماری، طولانی‌تر کردن عمر متوسط بشر و بهبود وضع سلامت جسمی، روانی و اجتماعی او است. بهداشت به‌صورت فردی و جمعی مطرح می‌شود، اما در هر حال، هدف بهداشت عبارت است از تأمین شرایط لازم جهت رفاه فردی و اجتماعی و تمام فعالیت‌های مرتبط با پیشگیری از بیماری‌هاست. (محسنی، ۱۳۷۶)

سازمان بهداشت جهانی، بهداشت را چنین تعریف می‌کند: بهداشت عبارت است از علم و فن پیشگیری از بیماری‌ها، افزایش طول عمر، آموزش بهداشت فردی به اشخاص، ارائه خدمات پزشکی و پرستاری به‌منظور تشخیص فوری درمان، توسعه و تکمیل خدمات اجتماعی جهت رفع نیازمندی‌های مردم و تأمین وسایل زندگی به‌نحوی که هر فرد بتواند از سلامت و طول عمر بیشتری برخوردار گردد. بهداشت، حالت بهبود و سلامت کامل جسمانی و روانی و اجتماعی است و تنها به فقدان بیماری یا عدم نقص عضو محدود نمی‌شود (محسنی، ۱۳۷۶)

حاطمی و همکاران نیز معتقدند بهداشت عبارتست از مجموعه دانش و هنر پیشگیری از بیماری و تأمین، حفظ و ارتقای تندرستی و توانمندی بشر با استفاده از تلاش دسته‌جمعی که منجر به توسعه جامعه شود. این مفهوم در حوزه زندگی انسان گسترش یافته و به طریقی ضامن سلامت فرد و جامعه به شمار می‌رود. امروزه با توجه به مفاهیم عمیق و اهداف گسترده بهداشت، مترادف با این اصطلاح به نحو رایجی از واژه‌های پزشکی پیشگیری و پزشکی اجتماعی نیز استفاده می‌شود زیرا بهداشت، فقط مجموعه قواعد مدون بهداشتی به منظور تأمین، حفظ، توسعه و ارتقای سلامت نیست بلکه وسیله نیل به این اهداف نیز می‌باشد (حاطمی و همکاران ۱۳۹۲)

لغت نامه دهخدا نیز در تعریف درمان درمان معادل‌هایی چون علاج و دوا و دارو، علاج بیمار، مداوا، دارو، چاره، آنچه درد را بزاید و چاره بیماری کند ذکر شده است. لغت‌نامه معین نیز درمان را علاج، چاره، دوا، دارو تعریف کرده است.

یکی از موضوعات مهمی که در همه رسانه‌های خبری به آن پرداخته می‌شود، بخش بهداشت و درمان است. با در نظر گرفتن این امر که اخبار بهداشت و درمان یکی از خبرهای مورد نیاز و کاربردی برای عموم جامعه است پژوهش حاضر قصد تحلیل محتوای اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری مرکز یزد ایرنا را دارد.

### اهمیت و ضرورت تحقیق

پژوهش یکی از مهمترین ویژگی‌های جوامع جدید است به گونه‌ای که تقریباً هیچ دستاوردی بدون پشتوانه‌های آن شکل نگرفته است و قاعدتاً در آینده نیز چنین خواهد بود، بنابراین هر نظام اجتماعی که در پی توسعه است، باید بخشی از سرمایه‌های خود را در این امر صرف نماید (قاسمی و میرزایی، ۱۳۸۵ به نقل از عبدالملکی، ۱۳۹۳) اما در خصوص این تحقیق شاید بنیادی‌ترین بعد اهمیت آن است توجه به وضعیت خبری خبرگزاری ایرنا است. کارکرد خبری مطبوعات در جامعه کنونی، اهمیت غیرقابل انکاری یافته است. شرایط خاص ملی، منطقه‌ای و جهانی و پیچیدگی اوضاع سیاسی بر اهمیت این کارکرد نیز افزوده است. علاوه بر این محتوای خبری روزنامه‌ها و خبرگزاری‌ها را از حیث ثبت و ضبط رویدادها می‌توان به نوعی «تاریخ‌نگاری» نیز تلقی کرد. رسانه‌ها از آن جایی که رسانه‌های مکتوب محسوب می‌شوند، با درج اخبار در واقع به ثبت رویدادها در تاریخ کمک می‌کنند همچنین، امروزه مطبوعات یکی از منابع مطالعات تاریخی نیز محسوب می‌شوند و از این حیث یک سند تاریخی به‌شمار می‌آیند. بدین ترتیب مطالعه مطبوعات و خبرگزاری‌ها در رسیدن به دو هدف به‌طور همزمان کمک می‌کند. تحلیل محتوای خبرگزاری‌ها از یک سو کمک می‌کند تا وقایع و رخداد‌های یک دوره زمانی خاص شناخته شود و از سوی دیگر برای درک دیدگاه‌های ایدئولوژیکی موجود نسبت به رویدادهای هر دوره نیز مفید است (دانشی، ۱۳۹۲). بنابراین رسانه‌ها همیشه و به‌طور دوره‌ای جای بررسی و تحلیل دارند. از سوی دیگر پژوهش‌هایی در حوزه تحلیل محتوای خبری کار شده است ولی با توجه به جستجوهای محقق پژوهشی در زمینه اخبار بهداشت و درمان انجام نشده است بنابراین ضرورت دارد در این حوزه نیز پژوهشی انجام گیرد خاصه که پژوهش حاضر قصد بررسی عملکرد خبرگزاری داخلی ایرنا را دارد.

توسعه انسانی یکی از ابعاد توسعه در هر جامعه محسوب می‌گردد و بهداشت و درمان از زیرمجموعه شاخص توسعه انسانی محسوب می‌گردد (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۶). شناخت روند تغییر و تحول متغیرها و شاخص‌های بخش بهداشت و درمان از آن رو حائز اهمیت است که بهبود این‌گونه متغیرها نشان‌دهنده توسعه اقتصادی اجتماعی است. مقایسه بین‌المللی این شاخص‌ها علاوه بر نمایاندن جایگاه جهانی و شناخت وضعیتی که کشور از این نقطه نظر در سطح جهانی داراست، اهتمام و تلاش‌های آتی را به سمت و سویی سوق می‌دهد که حامل دست آوردهای ارزنده‌تری در زمینه ارتقای سطح سلامت و بهداشت جامعه باشد.

و در نهایت باید افزود؛ بهداشت و درمان از مسائل مبتلا به تمام افراد جامعه است. اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دهی به افراد جامعه که یکی از رسالت‌های اصلی رسانه‌ها است می‌تواند در بهبود وضع بهداشت و درمان جامعه کمک شایان ذکری داشته باشد. بنابراین لازم است در زمینه اخبار بهداشت و درمان نیز پژوهش‌های بیشتر انجام گیرد تا نقاط ضعف و قوت اخبار مربوط به بهداشت و درمان شناخته گردد و خط‌مشی‌ها و برنامه‌های مناسبی جهت بهبود اخبار بهداشت و درمان بکارگرفته شود.

## اهداف تحقیق

### هدف کلی

تحلیل محتوای اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا در سال ۱۳۹۴

### اهداف فرعی

شناخت موضوع اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴

شناخت نوع عکس استفاده شده در اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴

شناخت نوع خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴

### پیشینه داخلی

\* مهرعلی‌زاده و همکاران (۱۳۹۱) پژوهشی با عنوان آسیب‌شناسی سیاست بومی‌گزینی کنکور (تحلیل محتوی سایت‌های اینترنتی و رسانه‌های عمومی کشور) انجام دادند. در این رابطه منابع و سایت‌های خبررسانی وابسته به طیف‌ها و جناح‌های سیاسی، علمی و فرهنگی کشور که شامل سایت‌های: الف- دولت، مجلس، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان سنجش آموزش کشور، ب- احزاب مختلف، ج- سایت شخصیت‌های سیاسی و علمی و فرهنگی، د- سایت خبرگزاری‌ها (مانند مهر، ایسنا، فارس، تابناک)، ه- روزنامه‌های صبح و عصر چاپ‌کشوری، مشاهده و مطالعه متن مصاحبه‌ها، اظهارنظرها، نقدها و گزارش توسط محققان بررسی گردید. در این میان سرمایه‌انسانی به دو مولفه تربیت نیروی کیفی و آموزش نیروی کمی و سرمایه اجتماعی هم به چهار مولفه عدالت اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی تقسیم شده است. نتایج به دست آمده از این تحقیق نشان می‌دهد که اهداف طرح مورد نظر یعنی توسعه کمی و متوازن آموزش و به تبع آن رشد همگون کشور مورد انتقاد قرار گرفته است. در این زمینه در نظر نگرفتن استعدادها و افراد و محصور شدن دانشجویان در فضای تنگ بومی به عنوان آسیب‌های اصلی طرح بیان شده است. علاوه بر آن، چنین طرحی به چهار مقوله اصلی سرمایه اجتماعی (عدالت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی) بی‌توجه است.

جهانگیری (۱۳۹۲) پژوهشی با عنوان تحلیل خبررسانی نوشتاری و تصویری خبرگزاری ایرنا و بی‌بی‌سی از مسابقات المپیک ۲۰۱۲ لندن انجام داد. نتایج نشان داد خبرگزاری ایرنا غالباً از عکس‌های آرشیو استفاده کرده است. همچنین غالباً از ارزش خبری تازگی است؛ عنصر خبری غالب چه و که بود است. همچنین سبک خبری غالب در خبرگزاری ایرنا هرم‌وارونه بوده است و نوع خبر اخبار نیز غالباً تولیدی بوده است.

\* دانشی (۱۳۹۲) پژوهشی با عنوان تحلیل اخبار خبرگزاری ایرنا مرکز یزد و با تاکید بر بهره‌مندی رسانه‌های محلی استان در سال ۱۳۹۱ هجری شمسی انجام داد. نتایج نشان داد غالب عکس‌های خبرگزاری ایرنا آرشیو، نوع خبر غالباً پوششی، ارزش خبری غالباً تازگی، عنصر خبر غالباً چه و که و سبک خبری غالباً هرم‌وارونه بوده است.

\* یزدی (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان تحلیل محتوای شش ماهه روزنامه همشهری در خصوص خودروسازان (نیمه اول سال ۱۳۹۲) انجام داد. نتایج و یافته‌های تحقیق حاکی از آن بود که، روزنامه همشهری غالباً از ارزش خبری دربرگیری استفاده کرده است و عنصر خبری غالباً چه و که بود است.

\* لویس و همکارانش (۲۰۱۳) تحقیقی با عنوان «تحلیل محتوا در عصر اطلاعات انبوه: رویکردی ترکیبی به روش‌های دستی و محاسباتی» انجام دادند. در تحقیق آنها آمده است که مجموعه عظیم ارتباطات با رویکردهای سنتی و انسان محور تحلیل محتوا، در تعارض است. روش‌های محاسباتی راه‌حلی را برای حل این مشکل ارائه می‌کنند؛ اما در بسیاری از موارد این راه‌حل‌ها ناکافی می‌باشند. لویس و همکارانش بر این باور بودند که یک رویکرد مخلوط با روش‌های محاسباتی و دستی از طریق فرآیندهای تحلیل محتوا ممکن است نتایج مفیدتری را در پی داشته باشد؛ بنابراین آنها یک مطالعه موردی روی منابع خبری تویتر انجام دادند تا این رویکرد ترکیبی را در عمل نشان دهند. آن‌ها در تحقیق خود به بحث در مورد فرصت‌ها و چالش‌های اطلاعات گسترده و انبوه امروزی برای تحلیل محتوای کلی و هدفمند در رسانه‌ها و تحقیقات ارتباطی پرداخته‌اند. نتایج تحقیق و مطالعه آنها نشان می‌دهد که ترکیب دقیق روش‌ها و تکنیک‌های دستی و محاسباتی می‌تواند دوام و پایداری تحلیل سنتی محتوا را باهمان سخت‌گیری حساب شده و حساسیت‌های متنی حفظ کند و علاوه بر این، این روش می‌تواند ظرفیت‌های وسیع اطلاعات انبوه و دقت الگوریتمی روش‌های محاسباتی را به حداکثر خود برساند.

\* ساتو الو و همکارانش (۲۰۱۴) در تحقیقی با عنوان «تحلیل کیفی محتوا: با تمرکز بر امانتداری» به بررسی امانتداری بکار رفته در مطالعات علم پرستاری پرداخته‌اند. آن‌ها بیان می‌کنند که امانتداری در تحلیل کیفی محتوا با واژگانی مثل اعتبار، قابلیت اعتماد، توانایی مطابقت، انتقال و صحت همراه می‌باشد. آنها در تحقیق خود از نتایج تحقیقات پیشین، تجربیات شخصی خود و کتاب‌های روش‌شناسی بهره‌برده‌اند. نتیجه تحقیق آنها نشان می‌دهد که چگونه یک تحلیل کیفی باید به روشی قابل فهم و معتبر بیان شود که برای خواننده مقالات علمی مثرتر و مفید باشد. ضمناً الو و همکارانش معتقدند که گاهی اوقات ارزیابی امانتداری تحلیل کیفی محتوا بدلیل روشهای معیوب جمع‌آوری اطلاعات و نوع روش‌های تحلیل دشوار می‌باشد. تحقیق آنها ثابت می‌کند که امانت‌داری به دسترسی به اطلاعات استاندارد، مناسب و غنی بستگی دارد و از مراحل اولیه تحقیق آغاز می‌شود و نیازمند مهارت‌های خاصی در جمع‌آوری آمار، تحلیل محتوا، بحث‌های معتبر و نتیجه‌گیری می‌باشد. امانتداری در بخش جمع‌آوری آمار از طریق تهیه جزئیات دقیق روش‌های نمونه و بررسی دقیق توضیحات شرکت‌کنندگان قابل بررسی می‌باشد.

#### فرضیه‌های تحقیق

۱. موضوع خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً بیماری‌ها غیرواگیردار است.
۲. نوع عکس اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً آرشیوی است.
۳. نوع خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً پوششی است.
۴. ارزش‌های خبری اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً تازگی است.
۵. عناصر خبری اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً چه و که است.
۶. سبک خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً هرم‌وارونه است.

## روش تحقیق

روش این تحقیق تحلیل محتوا است. تحلیل محتوا از روش‌های رایج برای بررسی پیام‌های رسانه است. در این روش تنها عنصر پیام مورد توجه و بررسی قرار می‌گیرد. دیگر عناصر ارتباطی یعنی فرستنده، گیرنده، کانال و غیره مورد توجه نخواهند بود. به همین دلیل روش مناسب و کارآمد برای بررسی تحلیل محتوای رسانه در زمان‌های مختلف و به‌ویژه مقایسه آن‌هاست. در واقع با روش تحلیل محتوا می‌توان مطالب رسانه‌های مورد نظر را در مقاطع زمانی مورد نظر بررسی کرد و تقریباً بدون آن‌که استنباط و قضاوت محقق وارد شود آن‌ها را از جهات گوناگون با یکدیگر مقایسه کرد. بنابراین تنها محتوای پیام (که روشن و موجود است) بررسی و مقایسه می‌شود و توجه به مسائل استنباطی و اختلاف برانگیز (مانند نیت یا منظور پنهان فرستنده، برداشت گیرنده و ...) به حداقل می‌رسد. کریپندروف تحلیل محتوا را این‌گونه تعریف می‌کند: «تحلیل محتوا روش تحقیق است که برای گرفتن نتایج معتبر و قابل تکرار از داده‌های استخراج شده از متن». در این تعریف شرط تکرارپذیری، عینی و منظم بودن روش را نشان می‌دهد و ولی چنانچه می‌بینیم، کریپندروف قید کمی بودن را همچون صفت آشکار حذف می‌کند و فضا را برای بررسی‌های کیفی باز می‌کند. از آن مهمتر تاکید بر داده‌ها را به خواننده یادآوری می‌کند که تحلیل محتوا روشی تقلیل‌گر است زیرا نمونه‌گیری و شیوه‌های اجرا و سنجش در آن، پدیده‌های ارتباطی را به داده‌های قابل کنترل تقلیل می‌دهد (مثلاً به اعداد). داده‌هایی که نتیجه‌گیری درباره پدیده‌ها به وسیله آن‌ها ممکن می‌شود (رایف و همکاران، ۱۳۹۱).

در طرح‌های پژوهشی ارتباطی که با روش تحلیل محتوا انجام می‌شوند، پس از تعیین جمعیت آماری و نمونه‌گیری، واحد تحلیل انتخاب و سپس با استفاده چارچوب تعریف شده، متغیرها، مقوله‌ها و زیرمقوله‌ها که دستورالعمل خواننده می‌شود، بررسی مطلب و گردآوری داده‌ها صورت می‌پذیرد. در نهایت با استفاده از کامپیوتر داده‌ها طبقه‌بندی شده و به‌عنوان نتایج تحقیق ارائه و تبیین می‌شود. در این تحقیق نیز با استفاده از دستورالعمل کدگذاری، ۶ متغیری که در تحقیق می‌آید، اخبار و گزارش‌های مربوط به بهداشت و درمان خبرگزاری مرکز یزد ایرنا در سال ۱۳۹۴ مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

## چارچوب نظری

در چارچوب نظری پژوهش حاضر از دو نظریه دروازه‌بانی خبر و برجسته‌سازی استفاده شد. در نظریه دروازه‌بانی خبر لوین معتقد است چگونگی عبور مطالب از کانال‌ها به میزان زیادی، به عملیاتی که در محل دروازه بر روی آن‌ها صورت می‌گیرد بستگی دارد. درک چگونگی عملکرد دروازه‌ها مترادف است با داشتن شناختی کامل از عوامل موثر در تصمیم‌گیری دروازه‌بانان. بسیاری از صاحب نظران بر این باورند که در جریان انتقال اخبار از منبع به خوانندگان چندین دروازه بان خبری در مراحل مختلف دست به گزینش اخبار می‌زنند. براساس این‌باور، دروازه‌بانی خبری در اولین مرحله، منبعی است که سرچشمه خبر یا گزارش بوده است و در آخرین مرحله مخاطب است که این نقش را بر عهده دارد، زیرا مخاطب قادر است خود از میان مطالبی که در مراحل پیشین از چندین دروازه عبور کرده اند، به دلخواه مطالبی را بر اساس معیارهای خود انتخاب کند (علوی بروجردی، ۱۳۸۱).

و نظریه برجسته‌سازی می‌گوید رسانه در انتقال پیام‌ها، نوعی اولویت یا برجسته‌سازی بوجود می‌آورند. این نظریه باز هم تأثیرات رسانه‌ها را در حوزه «رفتار» محدود می‌کند. اما با برجسته ساختن برخی از موضوعات می‌توانند بر «اطلاعات مردم» تأثیر بگذارند به عبارت دیگر، رسانه‌ها گرچه نمی‌توانند تعیین کنند که مخاطبان «چطور بیندیشند»، اما می‌توانند تعیین کنند که «درباره چه بیندیشند». «شاو» و «مک کامبز» هم شعارهایی را که توسط کاندیداهای ریاست جمهوری آمریکا مطرح شده بود تحلیل محتوا کردند و پس از تحلیل نتایج نظر سنجی به این نتیجه رسیدند که رسانه‌ها با بزرگ کردن و اولویت دادن به برخی از موضوعات، بر اولویت‌های مردم (رای دهندگان) تأثیر می‌گذارند (جهانگیری، ۱۳۹۲).

### جامعه آماری نمونه

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه اخبار و گزارش مربوط به بهداشت و درمان خبرگزاری مرکز یزد ایرنا در سال ۱۳۹۴ می‌باشد که تعداد آن‌ها ۱۰۵ خبر بوده است با توجه به این که تعداد اخبار محدود می‌باشد نمونه‌گیری از این جامعه آماری به عمل نیامده و تمام اخبار سرشماری شدند.

### واحد تحقیق و واحد تحلیل

در این پژوهش واحد تحقیق خبر است. مهمترین رکن تحلیل محتوا، واحد تحلیل است. نقش و اهمیت این رکن به اندازه‌ای است که بدون آن نمی‌توان تحقیقات محتوایی را به اجرا در آورد. در تحلیل محتوا، واحد جمع‌آوری داده‌ها یا واحد تحلیل (یا هر دو) باید یک واحد پیام باشد. درباره واحد تحلیل چنین می‌خوانیم: «اولین اقدامی که عموماً برای هر نوع تجزیه و تحلیل صورت می‌گیرد، تفکیک مواد آماده شده به عناصر و اجزای مختلف است. در تجزیه و تحلیل محتوا، مجموعه مورد نظر به واحدهای بیش از پیش کوچک تقسیم می‌شوند» (محمدی مهر، ۱۳۸۷).

### تکنیک‌های مورد استفاده در تجزیه و تحلیل داده‌ها

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار کامپیوتری SPSS ۲۰ و برای ترسیم نمودارها از نرم افزار Microsoft Excel ۲۰۱۳ استفاده شده است. در سطح استنباطی نیز برای آزمون فرضیات از دستور کروس-تب و آزمون‌های کای اسکویر استفاده شده است.

### آزمون فرضیه :

❖ فرضیه شماره ۱: موضوع خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً

بیماری‌ها غیرواگیردار است.

با در نظر گرفتن این‌که، این فرضیه تک متغیره و سطح سنجش آن اسمی می‌باشد از آزمون خی-دو یا کای اسکوئر

استفاده می‌گردد:

جدول شماره (۱-۱) خروجی آزمون خی دو جهت بررسی موضوعات خبری اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا واحد یزد

موضوع خبر	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	آماره خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
بیماری های واگیردار	۳۲	۵۲/۵	-۲۰/۵	۱۶/۰۱۰	۱	۰/۰۰۰
بیماری های غیرواگیردار	۷۳	۵۲/۵	۲۰/۵			

با توجه به این که فراوانی مشاهده شده در مورد موضوعات خبری بیماری های غیرواگیردار (۷۳) در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا سال ۱۳۹۴، به طور معناداری ( $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ ) بیشتر از فراوانی مورد انتظار می باشد (۳۲). لذا فرضیه موضوع خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً بیماری ها غیرواگیردار است تایید می گردد.

❖ فرضیه شماره ۲: نوع عکس اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً آرشیوی است.

با در نظر گرفتن این که، این فرضیه تک متغیره و سطح سنجش آن اسمی می باشد از آزمون خی دو یا کای اسکوئر استفاده می گردد:

جدول شماره (۲-۱) خروجی آزمون خی دو جهت بررسی نوع عکس اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا واحد یزد

نوع عکس	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	آماره خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
تولیدی	۲۳	۳۵/۰	-۱۲/۰	۹۳/۰۸۶	۲	۰/۰۰۰
آرشیوی	۸۰	۳۵/۰	۴۵/۰			
ندارد	۲	۳۵/۰	۳۳/۰			

با توجه به این که فراوانی مشاهده شده در مورد عکس آرشیوی (۸۰) در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا سال ۱۳۹۴، به طور معناداری ( $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ ) بیشتر از فراوانی مورد انتظار می باشد (۳۵/۰). علاوه بر این عکس های آرشیوی بیشترین فراوانی مشاهده شده را به خود اختصاص داده است. لذا فرضیه نوع عکس اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً آرشیوی است تایید می گردد.

❖ فرضیه شماره ۳: نوع خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً پوششی است.

با در نظر گرفتن این‌که، این فرضیه تک متغیره و سطح سنجش آن اسمی می‌باشد از آزمون خی‌دو یا کای‌اسکوئر استفاده می‌گردد:

جدول شماره (۳-۱) خروجی آزمون خی‌دو جهت بررسی نوع پوشش خبری اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا واحد یزد

نوع خبری	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	آماره خی‌دو	درجه آزادی	سطح معناداری
پوششی	۵۹	۳۵	۲۱	۳۴/۳۴۳	۲	۰/۰۰۰
تولیدی	۳۶	۳۵	۱			
دریافتی	۱۰	۳۵	-۲۵			

با توجه به این‌که فراوانی مشاهده شده در مورد پوشش خبری پوششی (۵۹) در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا سال ۱۳۹۴، به‌طور معناداری ( $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ ) بیشتر از فراوانی مورد انتظار می‌باشد (۳۵). علاوه بر این نوع خبر پوششی آرشویی بیشترین فراوانی مشاهده شده را به خود اختصاص داده است. لذا فرضیه نوع خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً پوششی است تایید می‌گردد.

❖ فرضیه شماره ۴: ارزش‌های خبری اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری‌های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً تازگی است.

با در نظر گرفتن این‌که، این فرضیه تک متغیره و سطح سنجش آن اسمی می‌باشد از آزمون خی‌دو یا کای‌اسکوئر استفاده می‌گردد:

جدول شماره (۴-۱) خروجی آزمون خی‌دو جهت بررسی ارزش‌های خبری اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا واحد یزد

ارزش خبری	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	آماره خی‌دو	درجه آزادی	سطح معناداری
تازگی	۴۹	۱۷/۵	۳۱/۵	۷۱/۱۷۱	۵	۰/۰۰۰
برخورد تضاد	۱۰	۱۷/۵	-۷/۵			
دربگیری	۱۷	۱۷/۵	-۰/۵			
شهرت	۱۰	۱۷/۵	-۷/۵			
فراوانی	۱۲	۱۷/۵	-۵/۵			
سایر ارزش‌ها	۷	۱۷/۵	-۱۰/۵			

با توجه به این که فراوانی مشاهده شده در مورد ارزش خبری تازگی (۴۹) در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا سال ۱۳۹۴، به طور معناداری ( $\text{sig} = 0/000$ ) بیشتر از فراوانی مورد انتظار می باشد (۱۷/۵). علاوه بر این ارزش خبری تازگی بیشترین فراوانی مشاهده شده را به خود اختصاص داده است. لذا فرضیه ارزش های خبری اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً تایید می گردد.

❖ فرضیه شماره ۵: عناصر خبری اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً چه و که است.

با در نظر گرفتن این که، این فرضیه تک متغیره و سطح سنجش آن اسمی می باشد از آزمون خی دو یا کای اسکوئر استفاده می گردد:

جدول شماره (۱-۵) خروجی آزمون خی دو جهت بررسی عنصر خبری اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا واحد یزد

عنصر خبری	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	آماره خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
چه و که	۵۸	۲۱/۰	۳۷/۰	۸۲/۴۷۶	۴	۰/۰۰۰
چه و کی	۱۴	۲۱/۰	-۷/۰			
چه و کجا	۱۳	۲۱/۰	-۸/۰			
چه و چرا	۱۲	۲۱/۰	-۹/۰			
چه و چگونه	۸	۲۱/۰	-۱۳/۰			

با توجه به این که فراوانی مشاهده شده در مورد عنصر خبری چه و که (۵۸) در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا سال ۱۳۹۴، به طور معناداری ( $\text{sig} = 0/000$ ) بیشتر از فراوانی مورد انتظار می باشد (۲۱/۰). علاوه بر این عنصر خبری چه و که بیشترین فراوانی مشاهده شده را به خود اختصاص داده است. لذا عناصر خبری اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً چه و که است تایید می گردد.

❖ فرضیه شماره ۶: سبک خبر اخبار بهداشت و درمان در خبرگزاری های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً هرم وارونه است.

با در نظر گرفتن این که، این فرضیه تک متغیره و سطح سنجش آن اسمی می باشد از آزمون خی دو یا کای اسکوئر استفاده می گردد:

جدول شماره (۱-۶) خروجی آزمون خی دو جهت بررسی سبک خبری اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا واحد یزد

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره خی دو	باقیمانده	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده	سبک خبری
۰/۰۰۰	۳	۱۶۳/۹۱۴	۵۶/۸	۲۶/۳	۸۳	هرم وارونه
			-۲۱/۳	۲۶/۳	۵	تاریخی
			-۱۷/۳	۲۶/۳	۹	تشریحی
			-۱۸/۳	۲۶/۳	۸	سایر

با توجه به این که فراوانی مشاهده شده در مورد سبک خبری هرم وارونه (۸۳) در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا سال ۱۳۹۴، به طور معناداری ( $\text{Sig} = ۰/۰۰۰$ ) بیشتر از فراوانی مورد انتظار می باشد (۲۶/۳). علاوه بر این سبک خبری هرم وارونه بیشترین فراوانی مشاهده شده را به خود اختصاص داده است. لذا سبک خبر بهداشت و درمان در خبرگزاری های ایرنا در سال ۱۳۹۴ غالباً هرم وارونه است تایید می گردد.

### بحث و نتیجه گیری

نتیجه فرضیه اول نشان داد؛ موضوع خبری بیماری های غیر واگیردار در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا به طور معناداری بیشتر از فراوانی موضوع بیماری های واگیردار بود.

نتیجه فرضیه دوم نشان داد؛ عکس آرشویی در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا به طور معناداری بیشتر از فراوانی مورد انتظار بود.

نتیجه فرضیه سوم نشان داد؛ نوع خبری پوششی در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا به طور معناداری بیشتر از فراوانی مورد انتظار بود. این یافته با یافته پژوهش های پژوهش صادقی (۱۳۸۹)، دانشی (۱۳۹۲) و حق شناس (۱۳۹۳) همسو و با یافته پژوهش جهانگیری (۱۳۹۲) ناهمسو بود.

نتیجه فرضیه چهارم نشان داد؛ ارزش خبری تازگی در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا به طور معناداری بیشتر از فراوانی مورد انتظار بود.

نتیجه فرضیه پنجم نشان داد؛ عنصر خبری چه و که در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا به طور معناداری بیشتر از فراوانی مورد انتظار بود.

نتیجه فرضیه ششم نشان داد؛ سبک خبری هرم وارونه در اخبار بهداشت و درمان خبرگزاری ایرنا به طور معناداری بیشتر از فراوانی مورد انتظار بود. براساس نظریه برجسته سازی و دوازه بانی خبر، درباره ششم فرضیه فوق می توان گفت؛ مسئولان و نویسندگان خبر خبرگزاری با توجه به تجربیات شخصی، موقعیت زمانی و شرایط مقتضی موضوع خبری، نوع عکس، نوع خبری، ارزش خبری، عنصر خبری و سبک خبری خاصی را برجسته و انتخاب (دوازه بانی) می نمایند.

**پیشنهاد‌های تحقیق**

دستاورد‌های این تحقیق می‌تواند به‌عنوان مطالب جدیدی بیان شود تا در آینده مورد استفاده مسئولان و پژوهشگران دیگر قرار گیرد. با در نظر گرفتن یافته‌های تحقیق می‌توان پیشنهادات پژوهشی را بدین صورت ارائه داد.

**پیشنهاد‌های اجرایی**

\* یافته‌ها حاکی از آن بود که موضوع خبر بهداشت و درمان خبرگزاری مرکز ایرنا یزد بیشتر به بیماری‌های غیرواگیردار پرداخته است، در حالی که بیماری‌های واگیردار نیز همیشه سلامت جوامع بشری را تهدید می‌کرده است، بر همین اساس جهت بلا بردن آگاهی مردم توصیه می‌گردد؛ توجه به موضوع بیماری‌های مسری و واگیردار نیز در دستور کار اخبار خبرگزاری قرار گیرد.

\* نتایج همچنین حاکی از آن بود که غالباً عکس‌های خبری بهداشت و درمان استفاده شده بر روی سایت خبرگزاری ایرنا از نوع آرشیوی بوده است، در حالیکه استفاده از عکس‌های تولیدی حس زنده و پویا بودن خبر را به مخاطب می‌دهد. بر همین اساس توصیه می‌شود از عکس‌های تولیدی بیشتر استفاده گردد.

**پیشنهاد‌های پژوهشی**

\* به سایر علاقه‌مندان در حوزه تحلیل محتوا اخبار خبرگزاری‌های واحد مراکز استان‌ها توصیه می‌شود، خبرگزاری‌ها را به‌صورت فصلی و دوره‌ای تحلیل محتوا کنند تا با ارائه راهکار در جهت بهبود کارایی خبرگزاری‌ها واحد مراکز استان‌ها قدمی برداشته شود.

\* همچنین به سایر پژوهشگران توصیه می‌شود، به مقایسه خبرگزاری‌های مراکز استان‌ها با یکدیگر بپردازند تا یک رتبه‌بندی خبری در بین استان‌ها مشخص گردد.

\* پژوهش حاضر از نوع کیفی است، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های کمی مختلفی در حوزه عوامل خبرگزاری مرکز استان انجام گیرد برای مثال میزان رضایت و عوامل موثر بر رضایت‌شان شناسایی گردد تا نتایج چنین پژوهش‌هایی در ارتقاء عملکرد و کیفیت خبرگزاری مرکز استان یزد مورد استفاده قرار گیرد.

**منابع داخلی :**

- از کیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا (۱۳۸۶). جامعه‌شناسی توسعه، تهران: نشر کیهان.
- بدیعی، نعیم (۱۳۶۹). معیارهای گزینش خبر، فصلنامه رسانه، شماره یک، صص ۳۱-۱۷.
- جهانگیری، محمدرضا (۱۳۹۲). تحلیل خبررسانی نوشتاری و تصویری خبرگزاری ایرنا و بی‌بی‌سی از مسابقات المپیک ۲۰۱۲ لندن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، یزد: دانشگاه آزاد اسلامی یزد.
- حاتمی، حسین؛ رضوی، سیدمنصور و افتخاراردبیلی، حسن (۱۳۹۲). بهداشت عمومی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: تهران.
- حق‌شناس، قاسم (۱۳۹۳) «بررسی عملکرد و مقایسه سه خبرگزاری داخلی (ایرنا، ایسنا و فارس)»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، یزد: دانشگاه آزاد اسلامی یزد.

- دانشی دهج، کبری (۱۳۹۲). تحلیل اخبار خبرگزاری ایرنا مرکز یزد و با تاکید بر بهره مندی رسانه‌های محلی استان در سال ۱۳۹۱، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، یزد: دانشگاه آزاد اسلامی یزد
- رایف دانیل، لیزی استفن، جی. فیکو فریدریک، تحلیل پیام‌های رسانه ای (کاربرد تحلیل محتوای کمی در تحقیق)، ترجمه مهدخت بروجردی علوی، ص ۲۳.
- رایف، دانیل و دیگران(۱۳۸۱): تحلیل پیام های رسانه ای، ترجمه مهدخت بروجردی علوی، تهران، نشر سروش.
- عبدالملکی، حبیب (۱۳۹۳). بررسی رابطه ماهواره بر سبک زندگی خانواده‌ها در منطقه سه تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات، تهران: دانشگاه آزاد تهران واحد مرکز.
- محسنی، منوچهر (۱۳۷۶). جامعه شناسی پزشکی، تهران: طهوری
- محمدی، مهدی (۱۳۹۰). تحلیل محتوا و نقد داستان‌های دینی منتشر شده برای کودکان و نوجوانان در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۵، تربیت اسلامی، شماره ۱۳: ۱۷۲-۱۴۵.

#### منابع خارجی:

- Feeney. M (۲۰۱۴). Who Uses International Newspapers? A Content Analysis of Dissertations and Theses, IFLA International Newspapers Conference, Associate Librarian, Research Services Team: The University of Arizona Libraries
- Hashemi A(۲۰۱۰). Content analysis on public relations & a few definitions. ۲۰۰۵. Available at: <http://ah.eprsoft.com/archives/۲۰۰۵>. Sep ۱۲.